

PEKING – In lappen gehulde boeren zitten ineengedoken bij elkaar rond een geïmproviseerde oven van baksteen. Anderen hangen tegen een muur of liggen doelloos uitgestrekt op de grond. Eén man staart kwaad naar een stalen poort. Dat is de ingang van het 'Petitiebureau', de laatste hoop voor mensen uit het hele land die hun beklag willen doen over misstanden.

Bij het bureau in Peking, de enige directe schakel tussen het volk en de Chinese regering, kunnen petitieën worden ingediend als alle andere legale middelen hebben gefaald. Maar voor China's wanhopige petitionisten – *shangfangren*: zij die op audiëntie gaan – is deze laatste poort der gerechtigheid meestal dicht.

"Ik heb al dagen niet gegeten," vertelt Yu Bigan, een boer uit Heilongjiang in Noord-China. "Ik zit hier al weken. Ze willen niet naar me luisteren." Yu werd vier jaar geleden kreupel geschopt door zijn buurman. De uit de hand gelopen burenruzie is er de oorzaak van dat hij niet meer zonder stokken kan lopen en niet meer kan werken. Een rechtszaak haalde niets uit.

"Mijn buurman is dikke maatjes met de plaatselijke partijchef. Die maakte me duidelijk dat procederen op niets uit zou lopen. Ik werd bedreigd, en toen ik bij de politie mijn beklag ging doen werd ik geschopt en geslagen. Dit is mijn laatste hoop. Ik sta hier elke ochtend in de rij, maar tot nu toe hebben ze mijn brief niet in ontvangst willen nemen."

Yu wordt bijgevallen door de andere wachtenden. Mevrouw Song raakte aan de bedelstaf door een mislukt huwelijk. Ze komt uit een boerendorp in de Oostchinese kustprovincie Shandong en is al jaren verwikkeld in

'Petitiebureau' Peking geeft meestal niet thuis

Parool, 11 oktober 1995

Kafkaïaanse rechtszaken.

Haar man, met wie ze via een gearrangeerd huwelijk was getrouwd, ging haar slaan toen ze een tweede dochter baarde. "Hij wilde een zoon. Maar ik weigerde een derde kind. Sindsdien bedreigde hij mij en mijn dochters met de dood. Maar scheiden wilde hij niet omdat er dan niemand meer voor hem kon koken."

"Hij had de plaatselijke rechter omgekocht. Die wilde wel een scheiding uitspreken, maar alleen als ik met zijn zoon zou trouwen. Dat weigerde ik, en toen ben ik weggegaan. Sindsdien bedel ik door heel China."

De verhalen over corrupte ambtenaren, politiemishandeling, machtsmisbruik en machteloosheid rijgen zich aan. Een 68-jarige vrouw beschrijft hoe ze door politieagenten met een elektrische veestok onder handen werd genomen toen ze zich beklagde over het feit dat de plaatselijke partijchef een huis op haar grond had geconfiscieerd.

"Ze drukten de stok tegen mijn slapen. Ik heb maandenlang een barstende hoofdpijn gehad. Ze bleven maar lachen. Ook in mijn hoofd." De vrouw hoopt haar huis terug te krijgen door een petitie. Het is haar laatste hoop.

Het Petitiebureau zelf biedt een verlaten aanblik. De binnenplaats is leeg, op een legergroene jeep na. Gangen met vloeren van kaal beton leiden naar kamers met oude bureaus vol paperassen, maar activiteit is er niet.

Op de tweede verdieping zit

een groepje norse mannen te kaarten. Informatie geven ze niet. "Zelfs Chinese journalisten worden hier niet toegelaten," zegt een man die 'chef' wordt genoemd. Zijn naam wil hij niet zeggen. "Dat zijn de regels." Hij wil alleen kwijt dat het bureau drie keer per week om acht uur 's morgens een paar uur opengaat, en dat de petitionisten dan hun klachten kunnen indienen.

"Maar die honden van ambtenaren eisen zestig gulden – een maandsalaris – voor elke klacht

Wanhopigen hebben maar weinig kans

die wordt ingediend," zegt Yu.

"We hebben een enorm land met een antieke beschaving," weet mevrouw Song. "Maar er zijn net zoveel corrupte ambtenaren als er sterren aan de hemel staan." Zij wacht al drie maanden in Peking en kampeert net als de andere petitionisten voor de deur van het bureau. "Ik kan niets anders doen dan wachten. Er is geen weg terug. Niemand heeft nog geld om te reizen."

Het is een schrale troost voor de petitionisten, maar ze maken

deel uit van een lange traditie. In keizerlijk China was de petitie een van de weinige democratische uitlaatkleppen. Ontevreden burgers konden door middel van een brief hun klachten uiten.

Aan het eind van de Culturele Revolutie (1966-1976) kwamen er honderdduizenden petitionisten naar Peking: ex-rode gardisten die door Mao naar het platteland waren gestuurd nadat ze het land op de rand van een burgeroorlog hadden gebracht. De meeste petitionisten eisten politieke rehabilitatie en terugkeer naar hun oude woonplaats.

Met Deng Xiaoping's politiek van economische hervormingen veranderde de aard van de klachten. "Het zijn nu vooral economische problemen," zegt Wang Xiaozhen, die een privé-restaurant op een steenworp afstand van het petitiebureau runt. "Zoals over land dat is geconfiscieerd van boeren of te hoge belastingen. En verder zijn er problemen met corruptie."

Volgens Wang groeit het aantal petitionisten met de dag. "De inkomensverschillen nemen toe. Mensen zijn jaloerser dan vroeger. En veel plaatselijke partijleiders regeren als koningen in hun district. Vooral daarover zijn aangrijpende klachten. Maar hier komen helpt weinig. Zo'n partijleider krijgt hooguit een telegrafische reprimande. Als de petitioner terugkeert wordt hij opnieuw mishandeld of gemarteld. Soms was dat zelfs de reden waarom ze hierheen kwamen.

Het is een vicieuze cirkel."

Eind jaren zeventig beperkten petitionisten zich niet tot het bureau: ze gingen de straten van Peking op en plakten hun klachten, geschreven op grote posters op een muur. Die ging de geschiedenis in als de 'Muur der Democratie'.

Toen de posters de Communistische Partij en Deng Xiaoping zelf begonnen aan te vallen, werd de muur 'gesloten'. De felste petitionisten werden gearresteerd. Sommigen – onder wie China's top-dissident Wei Jingsheng – zitten nu nog in de gevangenis.

Maar het middel is nog steeds populair. Een vrouw heeft een grote poster geschreven, die gericht was aan 'de deelnemers van de Vierde Wereldvrouwenconferentie'. In nauwkeurig gecalligrafeerde karakters wordt daarop mishandeling van vrouwen aan de kaak gesteld. Maar de poster is vooral een aanklacht tegen de onwil van het Petitiebureau. "Bij grote corruptiezaken die de staatskas treffen, worden de overtreders snel gevonden. Maar naar ons, het volk, wordt niet omgekeken. Ik probeer al vijf jaar een petitie aan te bieden, maar ik word alleen denigrerend behandeld."

Een andere poster gaat in op een internationale anti-corruptieconferentie die vorige week in Peking begon, en de daarmee samenhangende acties tegen corruptie in de Chinese hoofdstad.

"Op dit moment wordt er een anti-corruptiecampagne gehouden in Peking. Dat is goed," staat met gele karakters op een enorm vel glanzend rood papier. "Maar het is te hopen dat dit voor ons, het volk ook goede gevolgen heeft." Mijnheer Lu Guofang, de auteur van de poster, vouwt hem snel weer in zijn binnenzak om de spiedende ogen van het buurtcomité te ontgaan.